

YUNANİSTAN ADALARI SİLAHLANDIRMAYA HAZIRLANIYOR: TARİHSEL BAĞLAM, GÜNCEL İHLÂLLER VE YOL AÇABİLECEĞİ SONUÇLAR

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2025 / 54

18.12.2025

Doğu Akdeniz ve Ege Denizindeki jeopolitik gerilimler, Yunanistanın belirli adaları silahlandırma politikalarıyla yakından ilişkilidir. Bu adaların silahsızlandırılmış (demilitarized) statüsü, 20. yüzyılın başından itibaren dört temel uluslararası anlaşma ile kayıt altına alınmıştır: 1914 Altı Büyük Devlet Kararı, 1923 Lozan Barış Antlaşması (Boğazlar rejimi dahil), 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi ve 1947 Paris Barış Antlaşması. Bu anlaşmalar, bölgesel dengeyi korumak amacıyla Yunanistana egemenlik devri şartlarını belirlemiş olup, herhangi bir ihlâl hem hukuki hem de diplomatik sonuçlar doğurabilecektir. Özellikle Aralık 2025 itibarıyla Yunanistanın İsrailden temin ettiği LORA balistik füze sistemlerini Ege adalarına konuşlandırma planı, bu statünün güncel bir sınavı niteliğindedir. Bu makale, tarihsel temelleri, mevcut uygulamaları, Yunanistanın savunma gerekçelerini ve olası hukuki çıkarımları sistematik bir şekilde inceleyerek, uluslararası hukuk normları çerçevesinde bir değerlendirme sunmaktadır.

Tarihsel ve Hukuki Temel: Silahsızlandırmanın Dört Uluslararası Anlaşması

Adaların silahsızlandırılması, Balkan Savaşlarından II. Dünya Savaşı sonrasına uzanan bir süreçte, dört ana uluslararası metinle pekiştirilmiştir. Bu anlaşmalar, Osmanlı İmparatorluğundan başlayarak Kuzey Ege, Orta Ege ve On İki Adaları (Dodecanese) kısım kısım ele almış, egemenlik devrini silahsızlandırma şartına bağlamıştır.

- 1. 1914 Altı Büyük Devlet Kararı:** Balkan Savaşları sonrası, Londra Büyükelçiler Konferansında alınan bu karar, İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya, İtalya ve Avusturya-Macaristan tarafından 13-14 Şubat 1914te tebliğ edilmiştir. Gökçeada, Bozcaada ve Meis hariç, Doğu Ege Adalarının (Midilli, Sakız, Sisam, Limni, Semadirek vb.) Yunanistana devrini şartlı kılmıştır: Adalar tahkim edilemez, askeri veya deniz üssü olarak kullanılamaz ve tamamen silahsız bırakılmalıdır. Bu, Osmanlı

dönemindeki temel dayanak olup, sonraki anlaşmaların öncüsüdür.

2. **1923 Lozan Barış Antlaşması ve Boğazlar Rejimi:** Lozanın Madde 12si 1914 kararını teyit ederken, Madde 13 silahsızlandırma hükümlerini detaylandırır: Limni, Semadirek, Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya adalarında deniz üssü veya istihkâm yapılamaz; yalnızca nüfusa oranlı asayiş kuvveti bulundurulabilir. Ek Boğazlar Sözleşmesi ise Boğazlar bölgesini (Limni ve Semadirek dahil) silahsızlandırmış, bu adaların statüsünü doğrudan etkilemiştir. Yunanistanın sıkça atıf yaptığı argüman, Boğazların silahsız olduğu dönemde bu adaların dengeli olduğu; ancak değişen koşullar nedeniyle artık silahlandırılabilceği yönündedir.
3. **1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi:** Lozan Boğazlar Sözleşmesini ikame eden Montrö, Türkiyeye Boğazları silahlandırma hakkı verirken, Yunan adaları için bir hüküm içermez. Yunanistan, Montrönün Lozandaki silahsızlandırma yükümlülüklerini (özellikle Limni için) kaldırdığını savunur; zira eskiden Boğazlar silahsızken denge sağlanıyordu. Ancak bu ifade tartışmalıdır: Montrö yalnızca Boğazlar rejimini düzenler ve Lozanın ana metnindeki (Madde 12-13) adalar statüsünü etkilemez.
4. **1947 Paris Barış Antlaşması (İtalya ile):** II. Dünya Savaşı sonrası imzalanan bu antlaşmanın Madde 14ü, On İki Adaları (Rodos, İstanköy, Meis, Leros vb.) İtalyadan alınarak Türkiye'nin sırtından Yunanistana adeta bir savaş tazminatı olarak devreder ve these islands shall be and shall remain demilitarized[1] hükmüyle silahsızlandırmayı şart koşar. Türkiye bu antlaşmaya taraf değildir, ancak Yunanistanın yükümlülüğü bağlayıcıdır; devir, bu şartla gerçekleşmiştir.

Bu dört anlaşma, adaların silahsız statüsünü kolektif bir hukuki çerçeve olarak kurmuş olup, 1969 tarihli Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesine göre asli hükümler (essential conditions) niteliğindedir[2]. Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, uluslararası antlaşmalar hukukuna ilişkin temel uluslararası bir belgedir.

Yunanistanın Adaları Silahlandırma Politikaları ve İsrail Bağlantısı

Yunanistan, 1960lardan bu yana adalara asker, tahkimat ve ağır silah konuşlandırmış; bu süreç 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası hız kazanmıştır. Aralık 2025te Yunan Parlamentosunun onayladığı yaklaşık 650 milyon Euroluk anlaşmayla[3], İsrailden PULS roket sistemleri ve LORA balistik füzeleri tedarik edilmesi, bu ihlalleri yeni bir boyuta taşımaktadır. LORA, 90-430 km menzilli hassas vuruş kapasitesine sahip olup, Ege adalarına konuşlandırılması Türkiye'nin Bora ve Tayfun füzelerine karşı karşı caydırıcılık olarak sunulmaktadır. Bu adım, Yunanistan-İsrail savunma bağlarını derinleştirirken, adaların silahsız statüsünü doğrudan çiğnemektedir.

Yunanistanın Silahlandırma Gerekçeleri

Yunanistan, adaların silahlandırılmasını uluslararası hukuk ve stratejik zorunluluklar çerçevesinde savunmaktadır. Bu gerekçeler, diplomatik tartışmalarda sıkça dile getirilmekte olup, şu unsurlara dayanır:

- **Koşulların Köklü Değişimi (*rebus sic stantibus* ilkesi):** Yunanistan, anlaşmaların imzalandığı dönemdeki jeopolitik ortamın (örneğin Osmanlı sonrası dengeler veya II. Dünya Savaşı sonrası koşullar) günümüzde geçerli olmadığını ileri sürer. Özellikle Soğuk Savaş sonrası ve Doğu Akdenizdeki enerji rekabeti gibi gelişmeler, silahsızlandırma hükümlerinin uygulanabilirliğini etkilediği savunulur.
- **Kendini Savunma Hakkı (BM Şartı Madde 51):** Atina, Türkiye'nin askeri kapasitesi ve bölgesel eylemleri karşısında adaların savunmasız bırakılmayacağını ileri sürmektedir. Bu çerçevede, silahlandırma önlemlerinin meşru müdafaa hakkı kapsamında olduğu belirtilir; örneğin Türkiye'nin kıyıda askeri yığınağına karşı denge sağlama ihtiyacı olarak dile getirilmektedir.
- **Montrö Sözleşmesinin Etkisi:** Yunanistan, 1936 Montrö'nün Lozandaki Boğazlar rejimini değiştirerek Limni ve Semadirek gibi adaların silahsızlandırma yükümlülüğünü dolaylı olarak kaldırdığını iddia eder. Bu yorum, anlaşmalar arasındaki bağlantıyı temel alır ve bölgesel dengeyi koruma amacıyla silahlandırmayı gerektirir.
- **Stratejik Denge ve Bölgesel İstikrar:** Yunanistan, adaların silahlandırılmasının genel caydırıcılık stratejisinin bir parçası olduğunu ifade eder; bu, Doğu Akdenizdeki rekabet ortamında istikrarı sağlama amacını taşır. Örneğin, İsrail teknolojileriyle entegrasyon, modern tehditlere karşı uyum sağlama olarak iddia edilmektedir.

Bu argümanlar, uluslararası hukukta tartışmalı olmakla birlikte, Yunanistanın pozisyonunu şekillendirir ve diyalog zemini yaratma potansiyeli taşır.

Hukuki ve Diplomatik Sonuçlar

Uluslararası antlaşmalar hukuku, bir tarafın asli hükümleri ihlal etmesi durumunda, karşı tarafa antlaşmayı askıya alma veya feshetme hakkı tanır (Viyana Sözleşmesi Madde 60). Yunanistanın adaları silahlandırması, bu anlaşmaların hükmünü zayıflatmakta ve bölgesel dengeyi bozmaktadır. Özellikle Türkiye'nin taraf olmadığı 1947 Paris Antlaşmasında silahsızlandırma devrin şartı olduğundan, ihlâl adaların statüsünü yeniden tartışılabilir hale getirmekte; Türkiye'nin kendinden alınan bu adaları talep etmesi hukuki bir opsiyon olarak ortaya çıkmaktadır. Bu, diplomatik müzakereleri zorunlu kılar, ancak ihlaller devam ettiği sürece gerilim artacaktır.

Sonuç

Ege Adalarının silahsız statüsü, uluslararası hukukun temel ilkelerine dayalı bir denge unsurudur. Yunanistanın İsrail silahlarıyla sürdürdüğü politikalar, bu dengeyi tehdit etmekte ve hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Taraflar, BM ve AB gibi platformlarda diyalog yoluyla çözüme odaklanmalı; aksi takdirde, antlaşmaların geçerliliği riske girebilecektir. Bölgesel istikrar, ancak yükümlülüklerle korunabilir.

[1] T.C. Dışışleri Bakanlığı, Background Note on Aegean Dispute, <https://www.mfa.gov.tr/background-note-on-aegean-dispute.en.mfa>.

[2] Türk İlişkileri, Yunan İlişkileri, Ege Denizine İlişkin Sorunlar, <https://turkishgreek.org/index.php/iki-uelke-arasindaki-temel-sorunlar-ve-taraflarin-yaklasimlari/ege-denizi-ne-iliskin-sorunlar/adalar-n-silahland-r-lmas-sorunu>.

[3] Turkey is Losing its Mind İ Heres Why, JFeed, JFeed.com, 11 Aralık 2025, <https://www.jfeed.com/news-israel/greece-lora-missile-turkey>.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağın-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağın-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "YUNANİSTAN ADALARI SİLAHLANDIRMAYA HAZIRLANIYOR: TARİHSEL BAĞLAM, GÜNCEL İHLÂLLER VE YOL AÇABİLECEĞİ SONUÇLAR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 54. Aralık 18. Erişim Haziran 25, 2026. <https://www.avimbulten.org/tr/Analiz/YUNANISTAN-ADALARI-SILAHLANDIRMAYA-HAZIRLANIYOR-TARİHSEL-BAGLAM-GUNCEL-IHLALLER-VE-YOL-ACABİLECEĞİ-SONUÇLAR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

